

λόγων ἔχοντες, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐστὲ ἐνδεεῖς ἐν τοῖς ἔργοις; προσέξατε μήπως ποτὲ αἱ λόγοι ὑμῶν ἐλέγξωσιν ὑμᾶς! ὁπόταν αἰσχύνη καὶ ὄνειδος κατακαλύψωσι τὰ πρόσωπα ὑμῶν!

Γενοῦ λοιπόν, τέκνον, εὐγενὴς καὶ ἀγαθός, ὅπερ ἐστὶ, ἀπόρριψον τὴν φιλαυτίαν, τὴν δοκησιοφίαν καὶ πᾶσαν κακοδοξίαν, πορεύου τὴν ὁδὸν τῆς ἐρημέρου ζωῆς σου μετ' εὐσεβείας καὶ πίστεως, ἐν ᾗ ἡ ἀληθὴς ἀρετὴ καὶ ἡ ἀληθὴς εὐγένεια· φεύγε πᾶσαν ἀθεμιτουργίαν ἣτις ἐμποδίζει τὴν ἠθικὴν σου τελειότητα, καὶ ἀποστερεῖ σε τῆς ἐν οὐρανοῖς ἀποκειμένης αἰδίου μακαριότητος. Ἡ ἀρετὴ ἐστὶ πάντων ἀνθρώπων κληρονομία, καὶ ἕκαστος εὐμοιρεῖ μέσων πρὸς τὴν ταύτης ἀπόκτησιν, ἐν οἷαδήποτε περιστάσει τῆς ζωῆς εὐρεθῇ· πᾶσα δὲ σοφία, τέκνον μου, ἐν τούτῳ συνίσταται, ἵνα πάντα τὰ περὶ ἡμᾶς συμβαίνοντα μεταστρέψωμεν πρὸς ἰδίαν καὶ τὴν τοῦ πλησίον ὠφέλειαν, χρώμενοι τούτοις, ὡς ἐντέλλεται ἡμῖν ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκτιμῶντες ταῦτα, ὡς διδάσκει ἡμᾶς ὁ αὐτὸς πανάγιος νόμος τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος. Εἰ δὲ θέλεις τέλειος εἶναι, γενοῦ πρῶτον τέλειος κατὰ διάνοιαν, μηδὲν πράττων ἀπερισκέπτως, γενοῦ τέλειος κατὰ θέλησιν, ἀποφεύγων τοὺς σκοπέλους τῆς ἰδιοτελείας καὶ τῆς κενοδοξίας, γενοῦ τέλειος κατὰ τὸ σὸν ἐπάγγελμα, οὐδέποτε καταχρώμενος ἢ ἀμελῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ περικοσμῶν ὑπὸ τῶν ἀρετῶν τῆς χριστιανικῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς ἀληθοῦς φιλανθρωπίας· γενοῦ τέλειος ἐν τοῖς ἔργοις τῆς εὐσεβείας, εἰς ἃ ὑποχρεοῖς σε ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ συνειδήσις· ἐκτέλει πάντα ταῦτα μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ μετὰ τῆς δεούσης εὐλαβείας, καὶ ἔσῃ μακάριος ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

ΠΕΡΙ ΠΕΤΡΑΡΧΟΥ ΚΑΙ ΒΩΚΛΟΥΖΗΣ.

—οοο—

Βωκλούζη, τὴν 18 Ἰουνίου 1858.

... Σὲ γράφω καθήμενος παρ' αὐτὴν τὴν πηγὴν τὴν ὁποίαν ἀπεθανάτισεν ὁ Πετράρχης διὰ τῶν στίχων του. Ὁ λεπτὸς φλοῖσθος τοῦ Σοργίου μὲ φαίνεται γλυκὺς ὡς τὰ μέλη τοῦ ἐνδόξου ἐκείνου τῆς Ἰταλίας ποιητοῦ. Ἀλλ' ἀναφέρων αὐτά, ἐνθυμούμικι πόσον ἕκαστος αἰὼν, ἐκάστη χρόνου περίοδος, εἶναι ἰδιότροπος. Ὁ Πετράρχης, ὡς δὲν ἄγνοεῖς, ἔγραψε πολλὰ συγγράμματα λατινιστί, τὰ ὁποῖα ἐθαυμάσθησαν διὰ τὴν γλαφυρότητα τοῦ ὕφους καὶ τὴν πολυμάθειαν τοῦ ἀνδρός· αὐτὸς πρῶτος, μετὰ τὸν θάνατον τῆς γλώσσης τῶν Ῥωμαίων, ἀνέστησεν αὐτὴν ἀνθρώπων ὅπως κατὰ τοὺς ἀχμαιωτέρους τῆς Ῥώμης χρόνους. Καὶ ὅμως ὅχι τὰ ἀξιοθαύμαστα ταῦτα περὶ ἀλλ' αἱ Rime τὸν ἀπεθανάτισαν,

διότι ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο μᾶλλον ποιητικὴ. Ὅλοι οἱ ἐπαῖται ἐψάλλον τὰς *rimas* αὐτάς, καὶ, ὡς λέγει τις σύγχρονος, οὐδ' αὐτοὶ οἱ σοβαρότεροι ἴσχυον ν' ἀποφύγῃσι τὴν ἐπιρροὴν των· *Gravissimi nesciebant abstinere*.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι ὁ Πετράρχης οὐτε γραμμὴν ἔγραψεν ἰταλίστι εἰς τὸ πεζόν· τοῦλάχιστον οὐδὲν τοιοῦτο σώζεται. Ὁ ὁδηγός μου, ὅστις ὡς ὅλοι ἡ τοῦλάχιστον οἱ πλείστοι τῆς Εὐρώπης ὁδηγὸν, ἐξεύρει τινὰς ἀκραις μέσαις περὶ τοῦ Πετράρχου, μ' ἔλεγε πρὸ ὀλίγου ὅτι ἦτο μὲν ἄριστος ποιητής, ἀχρεῖος ὅμως ἄνθρωπος. — Διὰ τί; τὸν ἡρώτητα. — Φαντάσθητε, μὲ ἀπεκρίθη, κύριε· ἀφοῦ τόνον ἐθρήνει τὴν Λάουραν του, ἀφοῦ μάλιστα ἦτο καὶ κληρικός, ἐφάνη φρικωδῶς ἀπίστος καὶ πρὸς τὴν ἐρωμένην του καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπιδοθεὶς ἀσυστόλως εἰς αἰσχροτήτας. — Νομίζω ὅτι ὁ ὁδηγός μου ἔχει δίκαιον· διότι, καθόσον ἐνθυμούμαι, ἐκ τῶν πολλῶν φυσικῶν τέκνων τοῦ διανοητικῶς καὶ σωματικῶς γονίμου ἐκείνου ποιητοῦ, ἐπέζησεν αὐτῷ θυγάτηρ, μετὰ τῆς ὁποίας κατῴκει περὶ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου του.

Ὁ ὁδηγός μου μ' ἔδωκε καὶ ἄλλας εἰδήσεις περὶ Πετράρχου, τῶν ὁποίων τὸ ἀκριβές μὲ ἀνενθύμισε τὸν φουστανελλοφόρον ἐκείνον τῶν Ἀθηνῶν ὁδηγόν· ὅστις, ὡς δὲν θὰ ἐλησμονήσεις, ἔλεγε πρὸς δύο Ἀγγλους, μεταβαίνοντας εἰς Ναύπλιον χάριν περιηγήσεως ἐπὶ ἀτμοπλοίου Αὐστριακοῦ, ἐφ' οὗ ἡμεῖς καὶ σὺ καὶ ἐγώ, ὅτι ἡ ξηρόνησος Δοκὸς ἦτο ἡ Ἀνδρος, καὶ αἱ Τσελεβίναι ἡ Ἀνάφη. Καὶ οἱ καλοὶ σου *Tzoumpoulides* κατέγραψον ἀπλήστως τὰς πληροφορίες τοῦ σοφοῦ γεωγράφου των! Τίς οἶδε; πιθανόν καὶ νὰ ἐξέδωκαν ὁδοιπορικὰς ἀναμνήσεις εἰς ἃς αἱ δύο ἐκεῖναι ἐρημόνησοι νὰ μετεβλήθησαν εἰς ἀκμαζούσας πόλεις καὶ νήσους. Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι νέον· εἰς αὐτὰ τὰ ἐν Ἀθήναις σχολεῖα δὲν διδάσκεται ἱστορία Ἑλληνικὴ ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ μεταφρασθεῖσα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐν ὅρος τῆς Πελοποννήσου εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα; Ὁ Ἀγγλος ἱστοριογράφος, ἔχων, ὡς φαίνεται, πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, θὰ εἶπεν εἰς τὸ ὅρος ἐκεῖνο· « Ἀρθητι ἐντεῦθεν καὶ βλήθητι ἐκεῖ, » καὶ τὸ ὅρος ἐγερθὲν καὶ περιπατήσαν μετέβη εἰς τὴν Ρούμελην.

Τώρα ἐνθυμούμαι ὅτι τὰ περὶ Πετράρχου θὰ σὲ εἶναι οἰκεία ἐνεκα τῆς μεταφράσεως τοῦ *Ῥιένζου* τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσεν ἡ *Πανδώρα*. Ἐνθυμούμαι ὅτι ἐσυγγραφεὺς τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Ἰταλοῦ ποιητοῦ διὰ τὰς ἀκρωτηριάσεις καὶ τοὺς σφετερισμοὺς τῶν μνημείων τῆς Ῥώμης ὠνόμαζε *κλασικὴν*. Καὶ ὅμως, πῶς ὁ κλασικὸς ἀγανακτήσας καὶ τοσοῦτον ἐνθουσιωδῶς ἐξυμνήσας τὴν Λάουραν, δὲν ἔγραψεν ὀλίγους καὶ στίχους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ῥώμης, ὑπὲρ ἧς ἐπαλλεν ὅσον καὶ ὁ *Ῥιένζης*; Συμπεραίνω ἐκ τούτων ὅτι ἡ μουσα τοῦ Πετράρχου θὰ ἦτον ὅλως ἐρωτόληπτος, ἢ μᾶλλον ὄνειροπόλος, διότι, ὡς ἐξεύρεις, πολλοὶ διίσχυρίζονται ὅτι ἡ Λάουρα ἦτο φαντασίας ἀνάπλασμα.

Ἡ Βωκλούζη (*Vallis Clausa* ἡ κοιλάς περικλει-

στος) είναι χωρίον ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς τοῦ Γοργίου. Μία στήλη, ἄλλοτε μὲν ὑψουμένη παρὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ σπηλαίου ὅθεν ἀναβλύζουσι τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ, νῦν δὲ κειμένη ἐν μέσῳ τῆς πλατείας, σὲ ἀνενηθμίζει ἀμέσως τὸν ποιητὴν, διότι ἐπ' αὐτῆς ἀναγινώσκεις τὴν ἀφελῇ ταύτην ἐπιγραφὴν· α Τῷ Πετράρχῃ. Σὲ στέλλω δὲ καὶ τῆς στήλης ταύτης καὶ τῆς οἰκίας τοῦ Πετράρχου τὰ ἱχνογραφήματα χάριν τῶν ἀναγνωστῶν σου.

Ἐγὼ δὲ πρὶν ἀναχωρήσω μετὰ μικρὸν εἰς Παρισίους, προτίθεμαι νὰ πράξω ἡδύτερόν τι καὶ θετικώτερον τῆς πρὸ τῶν ἱχνογραφημάτων μου θεωρητικῆς ἐκστάσεως τῶν ἀναγνωστῶν σου τούτων· δηλαδὴ μεταβαίνα εἰθὺς τῶρα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τὸ ἐπιγραφὴν ἔχον Λάουρα καὶ Πετράρχας, διὰ νὰ δοκιμάσω τὰς πέρκας τὰς ὁποίας καὶ αὐτὰς κατέγραψεν ὁ ἡμέτερος ποιητὴς εἰς τέμενος ἀθανασίας διὰ τῶν ἀθανάτων στίχων του.

Δ. Μ.

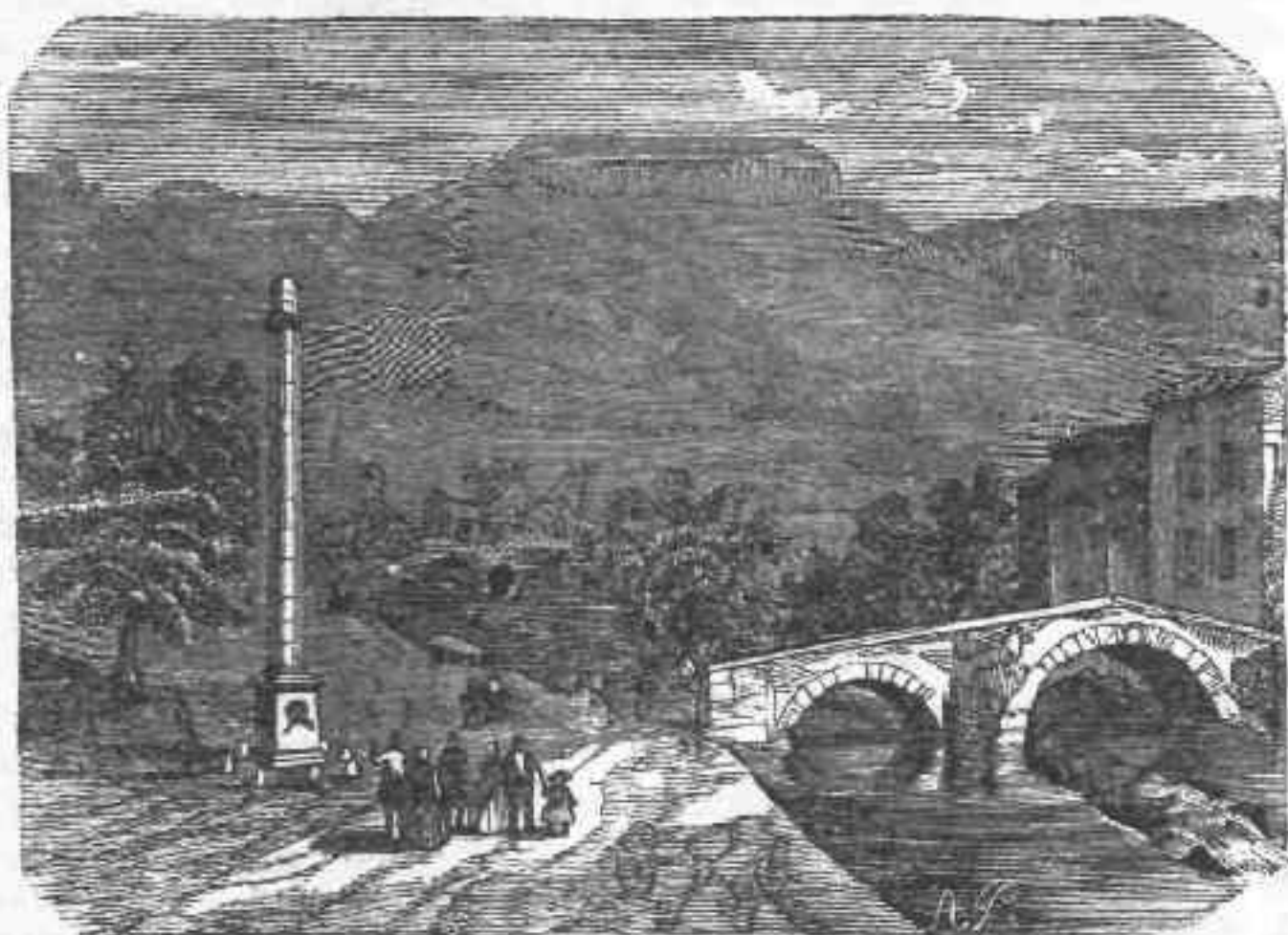

Οἰκία Πετράρχου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

— 000 —

Ἑπόμνημα κύπελλοις περὶ τοῦ Αἰδασιμωτάτου πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμου Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, ὑπο Κ. Σιδίνα. Ἐν Τεργέστη, τόποις τοῦ Αὐστριακοῦ Αἰῶς, 1858. — Ἡ καλὴ ῥοικα τοῦ Εὐρίπου, καὶ ὁ μαγικόσαυρος τῆς Αἰθιόπης, ὑπο Α. Ζυγομαλά. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον Δακτυλίου, 1858. — Δημοσθένους ὑπὲρ Κτησιφῶντος περὶ τοῦ στεφάνου, ὑπο Γαβρ. Σοφοκλέους. Φιλοτίμῳ δακτύλῳ Δακτύλου Ἰωάν. Πυρλόγλου. Ἀθήναις, τόποις Π. Α. Σακελλαρίου 1858. — Ἐπιτομὴ Ἀγγλι-

Στήλη Πετράρχου.